СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 103. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер 3 травня, 1934. VOL. XLII. No. 103. Jersey City, N. J., Thursday, May 3, 1934. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ВЕТУЄ ЗАКОН ПРО МІНІМАЛЬНУ ЗАПЛАТУ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заветував закон, котрий установляв мінімальну заплату для заступників почтовців.

Відмовляючи підпису цій ухвалі, президент заявив, що вона дала би заплату робітникам без огляду на їх вартість та що це робилоб на почті замішання.

Генеральний почтмайстер просив президента про таке вето.

УРЯД МАЄ ПОМАГАТИ МІСТАМ.

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв 45 голосами проти 28 проєкт закона про допомогу містам, повітам і іншим політичним частинам краю на випадок грозячого банкротства.

На основі цього закона, міста, повіти, тощо, на випадок банкротства мали би діставати фінансову допомогу від федерального уряду. Одначе на плян фінансування міста урядом має вперед згодитися більшість вірителів.

Проєкт закона, ухвалений палатою послів, ріжниться поважно від проєкту, ухваленого сенатом.

ВЕЛИКІ ЗИСКИ БІРЖЕВИКІВ У ДЕПРЕСІЇ.

ВАШИНГТОН. — На слідстві над біржою, веденому сенатським комітетом для банкових і монетарних справ, виявилося, що біржевики заробили за час від 1 січня 1928 року до 31 серпня 1933 року, отже за часи депресії, 833 міліони долярів.

Обчислення ці поробив адвокат комітету, Пекора.

ПЕРШИЙ ТРАВЕНЬ ПРОЙШОВ СПОКІЙНО.

НЮ ЙОРК. — Свято Першого Травня проминуло в цілій Америці без заворушень.

Як звичайно, найбільшу параду влаштовано в Ню Йорку. Соціялісти зібрали в ряди коло 25,000 осіб, котрі переходили перед головною плятформою півтретя години. Число глядачів обчислюють на 100,000 осіб. Комуністи відбували свою параду окремо. Поліція в числі 2,000 осіб була готова на всякі заворушення, але їх не було.

Більша парада відбулася ще в Шікаґо. В місті Бостоні, в стейті Месечусетс, комуністи плянували велику параду, але учасники походу воліли приглядатися пописовим вправам поліції.

ПОСОЛ ГРИВНАК В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Кораблем „Аквітанія" приїхав в пятницю до Америки на кількамісячний побут п. Андрій Гривнак, посол української соціялістично-радикальної партії до варшавського сойму.

ДОМАГАЮТЬСЯ УСУНЕННЯ ЕПИСКОПА КЕНОНА.

ДЖЕКСОН (Місісіпі). — Генеральна конференція методиської епископальної церкви улаштувала овацію епископови Джеймсови Кенонови Молодшому, котрого суд у Вашингтоні звільнив від закиду надуживання виборчих фондів, а потім ухвалила резолюцію, щоб епископ уступив зі свого становища безпроволочно, не вижидаючи на час, коли він буде мати право піти на пенсію через старий вік.

УРЯД УВАЖАЄ НЕПОРОЗУМІННЯ З ЯПОНІЄЮ ПОКІНЧЕНИМ.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд не думає добиватися від Японії дальших вияснень у справі політики супроти Китаю.

Зазначивши своє становище проти японського домагання першенства в Китаю, американський уряд уважає справу покінченою.

РОЗСЛІДИ НАД СТАНОВИЩЕМ СВЯЩЕНИКІВ ДО ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Комітет визначних церковників віднісся був до 100,000 пасторів і рабінів з квестiонарем у справі війни. Квестіонер питав кождого адресата, яке становище заняв би він на випадок війни. З одержаних відповідей 12,904 заявилися проти участи церков у війні, а 5,208 за війну. 2,503 відповіди виразно признавали, що питання занадто заплутане, щоби можна негайно сказати, що церква має робити, як вибухне війна.

До цього квестіонара було додане питання щодо участи Америки в Лізі Націй. За приступлення до Ліґи заявилися 10,101 відповідей, проти 5,987; вагалися 4,138.

МАТИ ЖДАЛА, ЩОБИ МОРЕ ВИКИНУЛО ТІЛО СИНА.

ЛОНГ БІЧ (Лонг Айленд). — Дня 12 лютого пішов тут під лід 8-літній Луїс Тавг. Заки тіло добуто зпід леду, вода занесла його в море. Від того часу мати кождого ранку й вечера ходила по березі, виглядаючи, чи море не викинуло тіла її сина.

Аж 1 травня справді филі моря винесли на пісок побережа тіло дитини, і то якраз у тому місці, де мати тижнями ходила.

ТРАГІЧНА ПРИГОДА ДІТЕЙ.

5-літню дівчинку Елінору Мек Доналд, в Атлантик Сіти, Н. Дж., котра шукала свого півтретя-літнього брата Вилієма, покусала собака так, що її треба було відставити до шпиталю. Як вона була в шпиталі, туди привезено її брата. Він був неживий. Його добуто з води каналу Пенроза, в котрий він упав підчас забави. Лікар ствердив, що дитина втопилася була вже так давно, що нема навіть потреби пробувати на ній пульмотора.

ВИНАХІД ПРОТИ ЗАЧАДЖЕННЯ.

Дж. „Скаті" Форбз, що жиє у Вінніпеґу, винайшов прилад, який буде перетворювати моноксидовий газ у вуглевий двоксис. Моноксидовий газ зачаджує людей, нераз і на смерть. Зачадження часто дістають люди на авті. Коли новий винахід, газкет, покажеться практичним, то Форбз стане богатим чоловіком, а автоїсти зовсім будуть чутися безпечні на авті. Форбзови дають за винахід десять тисяч долярів готівкою і по долярови від кождого авта, що буде мати його протигазовий прилад.

ЗГИНУЛИ 256 ОСІБ У ЗАЛІЗНИЧИХ ВИПАДКАХ.

Недавно оповіщена в Оттаві статистика показує, що за рік 1933 у цілій Канаді згинули 256 осіб у залізничих нещасливих випадках. В тім самім часі 2 тисячі й 87 осіб були поважно поранені у таких самих залізничих випадках.

СОК З БРУКВИ ЛІЧНИЧИЙ.

Д-р В. Л. Готтон, що жиє у місті Брентфорд, в Онтеріо, недавно видав друковану оповістку, в якій заохочує людей пити сок з брукви. Бруква має в собі подостатком вітаміну Ц. Вітамін Ц знаходиться і в соку з брукви, отже він може заступити сок з помідорів та помаранч. Вітамін Ц робить тіло відпорним на недугу, яку називаємо шкорбутом, або цингою. Шкорбут дістають люди, що змушені довший час жити тільки на мясі. Хорі на шкорбут звичайно вмирають.

ПЕС ГОДУЄ ХОРУ ЛИСИЦЮ.

У місцевості Саранак Лейк, Ню Йорк, жиє фармер Джан С. Джонсон. Він має дуже вірного та щиросердного пса. Недавно Джонсонова родина спостерегла, що пес не зїдав всеї своєї поживи, але відносив частину в ліс. Його скоро дослідили. Показалося, що він заносив пайку своєї їжі для хорої лисиці, що лежала в печері з двома маленькими лисинятами.

ПАЧКАРСЬКА ШАЙКА З 2 ТИСЯЧАМИ ЧЛЕНІВ.

Австрійська прикордонна сторожа впала на сліди великої пачкарської шайки, до якої належали коло 2,000 осіб. Шайка ця, незвичайно добре законспірована, перепачковувала від кількох місяців через австрійсько-мадярський кордон цілі вагони пшениці з Мадярщини до Австрії. В слідстві устійнено, що від осени мин. року перепачковано до Австрії коло 2,500 вагонів пшениці, наслідком чого державний скарб має шкоди на 6 міліонів шилінгів. Досі арештовано у звязку з цією аферою коло 200 осіб.

ЯК ВИГЛЯДАЄ РОЗЗБРОЄННЯ В ПОВІТРІ.

(УП) Конференція для переведення роззброєння потерпіла ще одну невдачу. Не можучи до нічого путнього договоритись, вона відложила свої праці до слідуючого засідання, які все відтягаються в безконечність. А тимчасом її учасники переводять зброєння, і то в першу чергу в повітрі. Нижче подаємо деякі числа, які наглядно читачам покажуть, до чого веде конференція роззброєння. Дані відносяться до часу кінця січня цього року. Розуміється, що від того часу положення в дечому змінилось і наші нинішні числа будуть замалі.

Франція 4,500 літаків, 2,365 старшин і 37,527 стрільців, з чого 3,500 активних летунів. Англія 2,400 літаків, 5,458 старшин, 42,351 стрільців, з чого невідомо скільки активних летунів. Італія 1,500 літаків, 2,153 старшин, 22,126 стрільців, з чого 2,916 летунів. Польща 1,000 літаків, 457 старшин, 10,477 стрільців, з чого 1,300 летунів. Чехія 700 літаків, 360 старшин, 3,900 стрільців, з чого 704 летунів. Совіти 4,000 літаків, 33,150 персоналу, з чого 5,400 летунів. Румунія 1,000 літаків, 11,836 персоналу, з чого коло 500 летунів. Америка має коло 4,000 літаків, а Японія коло 3,000. Летунський персонал Америки виносить коло 16,000, а Японії коло 22,000 людей. За ними йдуть і інші держави. Так виглядає роззброєння на ділі. Якось діла не тодяться зі словами!

У РІЧЦІ ТРУП ДИТИНИ.

Петро Бруцький з села Білоруси, столинського пов., поїв коні в проруби каналу річки Горині й зауважив пливаючу скриньку, яку витягнув, а там був труп новонародженої дитини. Виявилося, що матірю була Олена Бруцька з тогож села, що перед тижнем вийшла заміж за Корольчука, і щоби скрити „гріх молодости" від другого, втопила дитину в Горині. Нелюдяну матір потягнено до судової відповідальности.

КОСТЕЛ, ЩО БУВ ТЮРМОЮ, КОРШМОЮ І ШПИХЛІРОМ.

В Лондоні відновлено недавно тому костел св. Едольреди, привертаючи йому таким робом його давню середновічну красу. Згаданий костел походить з XIII століття і є одним з найкраших католицьких костелів у Лондоні. Костел переживав дуже прикру крутіж долі. Довгий час був він у руках протестантів і тоді підчас домашньої війни був тюрмою, опісля коршмою, а зверги шпихліром. Щойно тепер, коли відкупили його знову католики, костел споминаємо дальше свою прадавну ролю.

СВІТОВИЙ БРОДЯГА СТАНЕ БОГАЧЕМ.

Алберт Едвард Оленгайм, що жиє у Венкувері й має там споживчу крамницю, має славу світового бродяги. Йому вже 60 років. За свій вік він сходив велику часть світа пішки. Він каже, що його рід походить з давніх морських розбишаків. На старість, е виглядів, стане неабияким богачем. У Лондоні померла його тітка, панна Ізабеля Джозеф, яка лишила йому в своїому завіщанню 50 тисяч долярів. Він сподівається дістати ці гроші при кінці травня.

СТРАШНА СМЕРТЬ.

Страшну смерть знайшов Антін Стрільчук, 50-літній чоловік у Трансконі, Манітоба. Стрільчук працював при пиленню дров газоліновою пилою. Підчас роботи посовгнувся на слизькім леді і впав на пилку. Пилка в страшний спосіб порізала йому живіт і Стрільчук за пять годин по мер.

ТРИ МІСЯЦІ ТЮРМИ ЗА ПАЧКУ БІСКЕТІВ.

У поліційному суді у Вінніпеґу суддя Ґрейґем засудив Пітера Онтонія за крадіж 10-центової пачки біскетів на три місяці тюрми. Кара вийшла для нього така тяжка головно тому, що та сама крамниця, в якій він украв біскети, подарувала йому кілька годин попередно убрання.

ПИВ ЛЮДСЬКУ КРОВ І ЇВ ЛЮДСЬКЕ МЯСО.

В Персії арештували одного розбишаку, що в двох місяцях убив 33 людей. Був такий немилосердний і кровожадний, що таки направду бажав людської крови. З декотрих убитих пив ще теплу кров та поїдав відрубані вуха.

ДИКИ НА ВУЛИЦЯХ ЧОРТКОВА.

Чортків пережив цими днями небуденну сенсацію. Одного дня появилися на вулицях міста, і то в самому таки центрі, три великі дики, які перебігли чвалом через ціле місто. Очевидно, що поява диків на вулицях викликала велику паніку. За диками розпочалася погоня. Поліція почала бігти за диками й стріляти. На вул. Міцкевича якийсь міщанин хотів здержати диків і кинувся на одного з великим дручком. Вдарений дик кинувся на міщанина і поранив його кла́ми. В іншому знову місці один старшина почав стріляти до дика і зранив його в живіт. Розющена звірюка кинулася на нього, але цей зорієнтувався в час, скочив за пліт і таким чином вратувався перед смертю.

ЛЮДСЬКА ОСЕЛЯ, ЩО МАЄ 20,000 ЛІТ.

Совітська наукова експедиція відкрила в околицях Брянська, над рікою Донна, людську оселю, що по думці вчених має коло 20,000 літ. Оселя мала 6 землянок і 4 підземні сховки. В землянках знайдено різне домашнє приладдя й глиняну посудину; на основі того можна виробити собі погляд, як жили люди у цих прастарих часах. Між кістьми, що були розкинені в паленищі, знайдено кости мамута, медведя, вовка та багато ріжного остя з риб.

ПЕРШОТРАВНЕВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОЙШЛИ В ЕВРОПІ СПОКІЙНО

НА ГІТЛЕРІВСЬКУ ДЕМОНСТРАЦІЮ ЗІБРАЛИСЯ ПОНАД 2,000,000 ЛЮДЕЙ. СОВІТИ МАНІФЕСТУВАЛИ ВОЄННЕ ПОГОТІВЛЯ.

В Парижі прийшло до барикадної боротьби з комуністами. А в Австрії святкували по лісах.

БЕРЛІН. — Американські кореспонденти признають, що, не зважаючи на те, чи люди святкували в Берліні Перший Травень по волі чи неволі, свято те випало надзвичайно величаво. Коли судити почування людей по виразі їх лиця і їх рухах, то треба заключати, що міліони учасників того свята були вдоволені. Навіть були раді, що мали нагоду бути на параді, якої Німеччина ще ніколи не бачила, коли брати під увагу величезну масу присутніх. Все відбувалося з надзвичайною точністю і подиву гідним порядком, з чого Німці відомі. На летунськім полі „Темпельгоф" зібралися понад 2,000,000 людей. Чи дійсно їх стільки було, чи більше, ніхто не годен провірити, бо ніхто ніколи не бачив такої маси людей, зібраних на однім місці.

Голосники були так розміщені, що всюди було чути промовців дуже виразно. Погода була прекрасна, як кажуть, „цісарська", бо цісар мав завжди щастя щодо погоди на парадах. Кажуть, що це „щастя" перейшло тепер на Гітлера.

В промові Гітлера, на яку всі найбільше ждали і яку оплескували з ентузіязмом, не було нічого нового. Але, не зважаючи на те, всі слухали його з великим напруженням. Видно, що люблять його слухати, хочби говорив і по десять разів одно й теcаме. Промови тої слухали по Німеччині понад 40,000,000 робітників, що були в цей день звільнені від праці. Гітлер заявив працедавцям, щоби не жадували того, що мають платити робітникам за той день, бо давніще тратили вони далеко більше через страйки і тертя з робітниками. А тепер цього нема. Він теж підкреслив, що влада наців не є оперта на терорі, але на довірю населення до влади. І заповів, що нації не дозволять нікому захитати тим довірям.

ПАРИЖ. — Коло 4,000 комуністів забарикадували себе на вулицях в 13 дільниці й обстрілювали поліцію. Було би можливо прийшло до поважного проливу крови, але вдалося переконати нічю робітників, щоби заперестали боротьбу, розібрали барикади, направили хідники і вернулись домів. І так сталося. До тої боротьби прийшло тому, що влада арештувала комуністичного посла. Поліція була приготована на всякий випадок, бо надіялася великих заворушень з ріжних боків, але до цього не прийшло.

МОСКВА. — Совіти виступили з манiфестацією, яка мала виказати в першу чергу їх військову силу, а далі господарські осяги. Парада тревала 8 годин. За цілий час паради маширували ряди за рядами ріжні роди Червоної армії, а в повітрю літали воєнні літаки. Тих останніх нараховано 553. Цивільне населення виступило з червоними прапорами, на яких виднілi ріжні написи. На таблицях виказувано теж те, що Совіти осягнули на ріжних ділянках, головно в промислі.

ВІДЕНЬ. — За цісарських часів Відень був відомий з великих першотравневих парад. Тепер не було ніякої такої паради. Соціялісти пробували святкувати свято Першого Травня по лісах, але й там слідили за ними літаками.

РИМ. — Тільки німецькі імігранти відсвяткували Першого Травня, а промовляв до них німецький амбасадор про значіння робітничого дня.

МАДРИД. — В Еспанії Перший Травень пройшов спокійно. І праві й ліві робітничі юнії були заняті страйком, до якого прилучилися навіть консервативні католицькі юнії. Рух на вулицях якби завмер. Ресторани були замкнені. Навіть в аптиках не торгували.

ПЕРШИЙ ТРАВЕНЬ У ЯПОНІЇ.

ТОКІО (Японія). — Аж 3,000 поліцаїв слідкували за 7,000 парадуючими, котрі демонстрували зривкову свята Першого Травня.

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ЛЮДИ І НОВІ НАГОРОДИ.

БЕРЛІН. — Гітлерівська влада шукає нових німецьких письменників, не таких як Алберт Айнштайн, Еріх Марія Ремарк чи Гайнріх Манн, котрих нації вважають фальшивими пророками старого режиму. Дві нагороди вручено тепер з великою парадою двом людям, про яких мало хто досі чув, а це письменникови Ріхардови Айрінгерови за повість про нового німецького духа з 1933 року, і фільмовому директорови Густавови Уціцькому за фільму „Збігці", у якій змальовано втечу німецьких збігців з большевицької тиранії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси влачується 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ПРОЄКТ ІМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНА

Аж пять нових законопроєктів про іміграцію лежать перед конґресом, вижидаючи дебат і ухвали. Всі вони, можна сказати, мають одну ціль, а саме позбутися небажаної іміграції. Ці проєкти не пропонують нових змін законних постанов про приїзд сюди імігрантів, але пропонують зміни про депортацію небажаних імігрантів.

Пропозиції опираються на розслідах, які перевів спеціяльний комітет для іміграційних справ, котрий від якогось часу урядував на Еліс Айленді. Цей комітет відкрив, що в Америці перебуває тепер багато (розслідив з них коло чверть тисячки) імігрантів, котрі допустилися тут ріжних злочинів, а котрих на основі існуючих законних постанов не можна депортувати з Америки. Іміграційний комітет уважає це за велику кривду для Америки, бо ці іміґранти дають урядови й суспільности багато клопотів своїм поведенням, а їх родини часто стають тягаром для добродійних установ та уряду.

Депортувати їх не можна тому, що теперішній закон про депортацію чужинців звязує руки уряду. В одному випадку, приміром, уряд хотів депортувати іміґранта, котрий був у краю 21 літ, а з того перебув 10 літ у тюрмах, але не міг цього зробити, бо цей злочинець ніколи не дістав вище року тюрми, як цього домагається депортаційний закон. Іншого іміґранта не можна було депортувати, бо хоч він був засуджений одним присудом на більше як рік тюрми, то це було за злочин, який, відповідно до закона, не вважається огидним. Законодавці хочуть придумати такий закон, щоб на будуче Америка могла легко позбуватися таких людей.

Без сумніву, Америка має повне право таке робити. Одначе при такій депортації Америка може часто зробити собі більше лих, ніж направити. Часто від такого іміґранта, засудженого на депортацію, залежить удержання його родин. На випадок його депортації ці люди, маючи через уроджене право до побуту в Америці, стали би публичним тягаром. Депортуючи такого іміґранта, Америка зробила би кривду самій собі. Така розбита родина може теж легко статися розсадником деморалізації, яку уряд збирається поборювати депортацією.

Отже нові проєкти мають делікатне завдання З одного боку, мають вони рішити депортацію небажаних іміґрантів, які попали на дорогу злочину, а з другого боку не депортувати тих з них, котрих родини через їх депортацію могли би легко стати публичним тягаром. Практичне рішення таких питань певно лишиться в руках уряду, а це, як практика доказує, дає добрі висліди тільки тоді, коли виконуванням закона займаються урядники, які знають не тільки закон, але й засади людяности.

Е. Ляхович.

НАША ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА

(1)

Засадничі прикмети.

Всесвітня політична опінія знову сколихалася. Неймовірний зріст німецької сили залякав навіть тих, які ще вчера були приятелями Німеччини. Він вивів з рівноваги уклад міждержавних сил і спричинив їх переґрупування. Одні держави виступають нині з Союза Націй, а інші стараються до нього приступити. Деякі, що вчера були за ревізію міжнародніх договорів — нині належать до неревізіоністичного табору. Він зближив також знов Англію з Францією, погасив напруження між Францією та Італією, змусив Францію та Польщу шукати зближення з Совітами, а навіть Польщу зближив з Німеччиною. Рівночасно з далекойдучими пересуненнями на міжнародній шахівниці — йдуть тертя в лоні кожного народу зокрема, яких загальна тенденція є „фашистизація" всіх суспільних устроїв.

Серед цього ферменту відзиваються чимраз частіше й голоси про українську справу. Одні з них відносяться прихильно до наших національних змагань, інші ворожа, та всі вони стверджують, що на сході Европи наростає якась нова величина, якої вже не можна збувати мовчанкою, тільки треба заняти до неї якесь виразне становище.

Яку ролю в кристалізації цеї міжнародньої політичної опінії відграємо ми самі, себто наша заграницна політика? Чи маємо якийсь конкретний суб'єктивний плян, до якого ми стараємося наломити інших? Чи можемо ми далі остатись у позиції обекту, предмету, який тільки говорить про „сорок пять міліонів", про територію, мову, культуру, про вуголь, нафту, залізо, багацтва — але розвязку і спосіб створення нашої держави лишає розумови, волі і примхам інших.

Було би перебільшено і несправедливо твердити, що ми такого пляну взагалі не маємо; але булоб також перебільшено твердити, що наша заграницна політика під кождим оглядом як слід поставлена. Вона лишає ще багато до бажання не тільки щодо своєї ясности, зіграности, послідовности, але також щодо свого засадничого заложення.

Першою засадничою хибою, яка сидить глибоко не тільки в наших широких масах, але також у багатьох наших провідників, є якраз це обективне, предметове ставлення інформації про стан нашого народу, а висновок з цього лишає в цілости чужинцям, „мовляв, „робіть собі з тим фантом, що хочете".

Коли хтось повернеться зза границі до краю—наші громадяни засипають його хмарою питань: А як там стоїть наша справа за границею? Що думають про нас Англійці, Німці чи Французи? Е — відповідає дехто з огірченням — Европа самолюбна, захланна, безхребетна. В неї гарні ідеї тільки на устах, а в дійсности вона наскрізь пересякла матеріялізмом...

Форма цих питань відразу зраджує, що ці громадяни нераз ставлять себе в цілости до диспозиції чужих сил, а потім нарікають, коли ці сили орудують ними так, як їм вигідно. Коли ми не хочемо бути забавкою в руках чужих сил, то мусимо виразно їх повчити, як ми хочемо, щоби вони з нами поступали. Ми мусимо сказати виразно й отверто наші домагання, а вслід за тим мусимо назвати ціну за евентуальні їх услуги. Бо на світі ніхто нічого за дурно не робить. Хвалитися тільки нашими багацтвами для примани — ще не вистарчає. Коли ми не предложимо виразних умовин виміни — то чужинці не будуть уважати нас поважним контрагентом і нашими багацтвами сторгуються нам понад голови з кимсь третім...

Тому на місце додеперішньої пропаганди ми мусимо двигнути активну політику, яка взяла би під увагу інтерес кождої держави зокрема та з деякими з них сплела наш власний інтерес, але сплела в той спосіб, щоби на цьому скористали ми, а не хтось третій.

Другою засадничою хибою є це, що багато з нас пробує будувати заграничну політику на сентименті, на гуманних почуваннях. Колиж нас надії заведуть, тоді не щадимо на адресу інших народів таких докорів: Европа самолюбна, захланна, безхребетна... Головно в останніх часах такі докори засипають нашу пресу. Невжеж вони дійсно оправдані?

Держави в клопотах.

Коли ми дивимося на Англію, Францію, Німеччину, Америку здалека, коли судимо їх з фільм, з описів туристів, повних захоплення, чи з творів гарного письменства, — то очевидно неодному з нас може стати жалко, що так і багаті і сильні народи не хочуть станути в нашій обороні, хоч наїзники в брутальний спосіб ламають всі права і закони, які витворила шляхотна людська душа на протязі довгих віків.

Але ми мусимо також розуміти, що кожда з них має свої власні клопоти. Англія задовжена на два біліони фунтів стерлінгів. Від закінчення війни вона стало бореться з безробіттям. Нині вона удержує державним коштом два міліони безробітних. Економічна самовистарчальність, яку завели в себе одні краї за другими — підорвала поважно анґлійський експорт, головну основу економічного життя. Анґлія станула перед загрозою голодової смерти, бо вона витворює ледви третину з тих харчів, яких їй потрібно для прокормлення власного населення. Решту вона купує від інших за ціну виекспортованих промислових продуктів. Її коших за ціну виекспортуваних валися, так, що нині вони творять майже окремі держави. Анґлійський експорт натрапляє на великі митні перепони навіть на домініяльних ринках. Довги, замкнення ринків і безробіття — змушують анґлійський уряд накладати дуже високі податки. З одного фунта доходу — уряд забирає 16 шілінґів. Та, не зважаючи на те, нарід видержує, не попадає в розпуку і напружує всі сили, щоби вийти побідно з цього важкого положення. Маючи на увазі тверду анґлійську владу — можна бути певним, що Анґлійці переборють усі труднощі і вийдуть з них вцілости переможцями. Нинішне важке положення Анґлії змушує її провідників час від часу входити в порозуміння з Совітами та шукати там бодай малого відпливу для своїх промислових продуктів. Це ще не значить, що анґлійська публична опінія симпатизує з большевицьким рухом і похвалює його жорстокі методи. В пресі можна здибати багато річевої і безпощадної критики большевицького насилля. Є очевидно і такі, що хвалять цей режім, але хіба нема таких серед нас, себто серед тих, яких Москва безпосередньо винищує? Гніватися за те на Анґлійців і підтягати їх під рубрику „безхребетности" — значить зраджувати свою наївність і свої дитинячі погляди на політику взагалі. Обовязком провідників є ставити інтерес свого народу на першому місці, і коли ми будемо мати свою державу, буде обовязком наших провідників поступати таксамо.

В подібному положенню знаходиться також Франція. Вона справді виграла війну, прилучила до себе трохи території, дістала від Німеччини відшкодування за нанесені втрати, — але нині вона вся тремтить зі страху перед відплатою 66 міліонів зорганізованих і навіяних новим духом Німців. Крім цього безробіття зростає, а ціла урядова система пережерта куруцією. Опущена старими союзниками — не диво, що хоче залякати Німців Совітами.

А тепер візьмім Німців: придавлені версайським договором, роззброєні й упокорені чужими, без кольоній, Шлеська й розірвані данціґським коридором, та понад усе з круговоротними репараціями, які лягли зморою на три німецькі покоління — чи їм може бути в голові якийсь гуманний жест, коли вони самі крайно огірчені до цілого світа?

Подібні клопоти має кождий нарід, кожда держава. А-ле коли Европа не орґанізує якогось хрестоносного походу через Україну, то це ще не значить, що вона взагалі ворожо ставиться до наших визвольних змагань. Навпаки, українська справа знаходить чимраз більше симпатій серед европейських політичних кругів, але ми повинні тямити, що це ми самі мусимо дати безсумнівний доказ, що хочемо мати свою державу. Ми мусимо творити свою власну силу, свій власний політичний капітал. Коли будемо його мати, — тоді европейські народи нас радо приймуть до своєї спілки. На гуманізмі своєї політики не будуймо, бо завжди важко розчаруємося. Гуманізм може тільки бути дуже добрим засобом у політиці, а ніколи її основою. Політику будуймо на інтересі і підшукуймо до спілки такі держави, яких інтерес, сплетений з нашим, виходив би на добре для обидвох сторін.

(Далі буде).

В ЧІМ СУТЬ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ

(Стаття надіслана з Праги).

(1)

Дозвольте, Високоповажаний Пане Редакторе, дати місце на сторінках Вашого поважаного часопису для кількох зауважень в справі Всеукраїнського Національного Конґресу.

Річ у тім, що у Вашій ґазеті перед місяцем уміщено три статті в цій справі п. Івана С., зі Львова. Але із статтей тих видно, що Шановний Автор, минаючи його власний настрій і переконання, не є в повній мірі в курсі справи. До нього, як до обивателя Галичини, можливо, не все доходило із того, що писалось про Конґрес за кордоном, а тому міркування його, хоч диктуються і добрим бажанням, не віддають вповні тих настроїв, серед яких зродилась ідея Конґресу, через що й ціле освітлення справи є в значній мірі хибне. Тимчасом діло В. Н. Конґресу настільки для цілої Нації Української важливе, а тепер стало й дороге, що трактувати його треба якнайобережніше.

ПІДЛОЖЕ КОНҐРЕСУ.

Отже передовсім: пишучи про В. Н. Конґрес, п. Іван С., не звернув уваги і не підкреслив для Американців того **психольоґічного підложа**, на якому серед Українців Европи виникла ідея Конґресу. А тимчасом, психольоґічний момент в політичних справах, в народніх чинах, має першорядне, рішаюче, значіння! **Отже тим психольоґічним підложем ідеї Конґресу є голод на Великій Україні.** Ідея вийшла з глибокого усвідомлення, що ми є сучасниками і свідками страшних, нечуваних звірств, які творяться над нашим народом. Україна вперше у своїй історії, — і єдина вона — переживає щось подібного. Таж на наших очах ми тратимо цілком свою Батьківщину, бо на пустках її заселюють зовсім чужих людей! І щож на це ми? Ми, десять міліонів Українців, що жиємо по цей бік Збруча, де всеж маємо кавалок хліба, спокій і елементарну волю рухів? Ясно отже, що коли у нас є хоч мале почуття національної гідности, народньої свідомости і політичної відповідальности, ми, жиючи тут, в умовах більшої чи меньшої свободи, мусимо всіма засобами протестувати проти того, що робиться там. Це не має значіння, що ворог одразу не вступиться, — наш моральний обовязок змобілізувати цілу націю, зчинити алярм, поставити на ноги цілий світ.

Ось, — психольоґічний підклад, на якому зродилася ідея Всеукраїнського Національного Конгресу. — Це відчуття необхідности спонтанного протесту. Протесту за всяку ціну і у всяких умовах. Це — гилбоке зрозуміння, що жадна нація в світі в цих умовах **не сміє мовчати.** Що колиб щось подібного, але тисячу разів меншого, творили Жидам, Німцям, Чехам, то світ був би потрясений тою всебічною, вульканічною активністю, яку виявилиб ці Нації. І ось, коли йде мова про нас, про Українську націю, то є ясно: коли сьогодня нас безоглядно бють, нам плюють в лице, а ми лише обтираємося хусточкою, і заховуємо повний, нескаламучений спокій, то, звичайно, ми жадна нація і жадний нарід, — ми — раби, варті лише погорди навіть з боку наших ворогів; з нами, значить, є все в порядку, коли нас, мов бидло, нищать і ріжуть — хто захоче.

Оце ті міркування, біля яких обєдналися всі, що йдуть за гаслом: Всеукраїнський Національний Конґрес. Конґрес, як всенародній здвиг, як відгук і протест, як демонстрація перед світом непереможної волі українського народу до життя. Але, й не зважаючи на те й більше того: Конґрес, як збір найвизначніших, найсильніших людей нації, що мусить спокійно і вдумливо розважити: через які причини, через які помилки українська нація дійшла до такого стану і що та як мусить робити, щоби вийти із цього страшного положення та приготуватись до можливо недалеких великих подій...

І, на щастя, — треба обєктивно признати, що українська нація доказала, що вона справді нація, що ми вповні зрілий нарід, який відчуває роблену йому кривду і розуміє, що в такому стані він далі залишатися не може. Зі всіх сторін, з ріжних країв, — од земель українських, з еміґрації, зза океану пішов спільний і дужий гомін: за Всеукраїнський Національний Конґрес, за обєднання українських сил, за мобілізацію світового українства!

Майже всі орґани української преси присвятили справі В. Н. Конґресу прихильні статті, почалось велике листування між окремими українськими діячами, почався рух в політичних партіях та національних орґанізаціях, а затим і великі відповідальні національно-політичні чинники сказали своє важливе слово в справі Конґресу.

Сказала це слово українська Америка — устами Шестого Конґресу Обєднання Українських Орґанізацій, на якому було біля 100 делеґатів, сказав Край — устами Народнього Комітету партії УНДО, на який зїхалися з цілої Галичини, Волині та Холмщини теж понад 100 українських політиків і діячів, заявили про це інші політичні партії та ґрупи.

І всі признали: **прийшов час скликати Всеукраїнський Національний Конґрес.**

(Дальше буде).

Гнат Крашанко.

ДВІ НЕВДЯЧНОСТИ.

(Історичне оповідання).

4)

Між Розворським і Сидоровичом стало на тім, що як Нестор покаже охоту, то піде на дворака до Розворського. По місяці Нестор справді виїхав зі Львова. Поїхав до Брилина, де був двір Розворського.

*

У Розворських Нестор був неначе їх власний син. Зараз по приїзді дістав двох учителів. Одного від азбуки, другого від військового ремесла. Очевидно, вчили його тільки того, що десятьлітній хлопець годен був навчитися: їздити кінно, стріляти з пістолі і з лука, то що. Донька Розворських, Олена, була пять років молодша. Привикли до себе як брат і сестра. Нестор як міг, так догоджував Олені, бо свідомий був того, що то донька його добродія.

Коли Олені вже було десять років, Несторови пятнацять, Розворські, хоч далі не відгороджували Нестора від Олени, позволяючи їм бути між собою як брат і сестра, недвозначно навчили хлопця, що між ним і його прибраною сестричкою, пропасть; що він їй не рівня. Не рівня маєтком, не рівня шляхоцтвом. Хоч обоє були неначе брат і сестра. Нестор дістав поучення, що до Оленки обовязаний промовляти „панно Олено" не, як до її десятого року, „ти". Оленка далі мала не лиш право, а й обовязок звертатися до Нестора словом „ти". Таким способом обоє не могли би забути, що Оленка є дитиною пана, а Нестор лиш слугою-двораком.

Для Нестора такі поучення були цілком непотрібні. Вихований в такім окруженню, зрісся з думкою, що він членом родини опікуна... не рівня. Ся думка закорінилася у нього так сильно, що в його душі не було місця для якоїсь іншої, попередній суперечної думки. Він дихав таким воздухом, який казав йому „вона твоя пані, ти її слуга". Нестор про Олену багато думав. Та коли подумав про неї, то все лиш на те, щоби зробити їй якусь милу прислугу; щоби у дівчини викликати усміх вдоволення. Так він силкувався віддячитися свому опікунови за ласкавий хліб, за дах над своєю головою. Обоє Розворські бачили се і розуміли його поведення. Пізнавши його характер, вони були спокійні, що Нестор в своїх зносинах з Оленою ніколи не забуде, хто він на дворі доньки Розворських: не забуде, що він її слуга.

Розворському, котрому все несогірше велося, і котрий до сеї пори безжурно жив, побільшаючи маєток, стала чіпатися ріжна біда. Задерся з кількома могутнішими родами шляхоцькими і розпочалися руйнуючі обосторонні процеси. Приходило до збройних заїздів шаблями і гарматою. Заїзди звичайно кінчилися зле для Розворського. На добавок Сидорович збанкротував і одночасно підрізав Розворського. В тім сам Розворський був винен. В Німеччині були неспокійні часи. Розворський хотів вислати туди свій дволітній запас збіжа, поташу, воску і волів. Сидорович відраджував. Та Розворський наперся, бо хотів мати гроші на процеси і на наем великого війська проти своїх шляхоцьких ворогів. Коли Сидорович рішучо не хотів брати ризика на себе, Розворський заявив, що ризико бере на себе. Сталося, як Сидорович заповів був. Ввесь транспорт впав у руки гуляючих по землях Німеччини грабуючих жолдаків. Сам Сидорович кількома невдачними спекуляціями втратив цілий свій маєток. Остання катастрофа добила його. До року помер. Пару місяців пізніше померла його жінка.

У Розворського все йшло стрімголов. Стояв над берегом пропасти. Та він мав старого приятеля при королівськім дворі і дістав у дідичну аренду маєток на Поділлю в Брацлавщині. Арендний чинш, який повинен би платити до королівської каси, Розворський зобовязався обертати на удержання двох оборонних замків і замкових міліцій. Се було конечне; бо Здирків і Височка були на татарськім шляху.

Розворський випродав свої власні маєтки, посплачував довги і перенісся до Здиркова. Маєтки продав так добре, що хоч сплатив довги, чимало ще й йому лишилося. Також урятував багато дорогоцінностей, родинних памяток. Всеж таки між панами шляхтою вже не міг рахувати себе до значніших. Розворський не дуже гризся тим. На його думку, він стояв понад околичною шляхтою, бо перевищав її старинністю свого шляхоцтва, вищою рангою свого гербу.

(Дальше буде).

Купричук здибав на залізничому двірці товариша дуже схвильованого.

— Що тобі сталося, що так страшно виглядаєш?

— Якжеж би ні? Я прийшов на двірець дві хвилини після відїзду поїзду!

— З того, який ти дуже схвильований, — сказав приятель — можна би думати, що ти спізнився найменше на годину.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРУДНО РАНУ ГОЇТИ, А НЕ ВРАЗИТИ.

Це саме відноситься і до критики. Годі зробити критику, щоб ніхто не почувався нею ображеним. Нема людей, що ніколи не робили би помилок. Нема ніякої інституції, а ні ніякої держави, щоби все було у них в порядку, тай не треба би було нічого критикувати і нічого направляти. Де нема критики, там нема поступу, а є застій. Учені інжинірі й механіки критикують стару машинерію, а на її місце ставлять нову: практичнішу й кориснішу. В державі ведуть критику над старими законами, а на їх місце ухвалюють нові. У кождій професії ведеться критика, як позбутись чогось старого, непрактичного, а завести нове, практичніше. Навіть неграмотний селянин не перестає думати, як би то лекше було йому робити, як то більше отримати користей. Замісць деревляного плуга старається набути трактор; замісць ціпа хотів би мати молотарку; замісць коси бажав би мати косарку. Щоб щось ліпшого зробити, треба наперед пізнати, що старе непрактичне. Його треба скритикувати. Всякі реформи, всякі удосконалення повстають з критики.

Багато людей, не розуміючи, що це критика, називають її очорненням. Хто так думає, грубо помиляється. Критика, це осторога й наука, як зло оминути, як запобігти лиху. Це пересторога перед помилками. Це наука як їх направити.

Люди розумні й чесні, задоволені, як хтось скритикує їх помилки. Люди, у котрих честь не має ніякої вартости, котрі провадять життя коштом народніх помилок і народньої незгоди, не терплять критики. Такі люди все стараються удержати стару систему. Все, що нове, для них шкідливе. Звернути таким людям увагу, скритикувати їх поступки, то негайно посиплють на такого смільчака всякого роду наклепами.

Подібних людей не бракує в кожнім народі. Власне з причини таких людей у нас багато разів трудно щось корисного формувати, або зовсім не удасться нічого зробити.

Щоби завести нову систему в організації, треба сподіватись масового виступу з членства, або новоупеченої організації. Звернути увагу дякови або урядникови парохії, то можна сподіватись нової релігійної секти тай церковного процесу. Скинути шкідливого урядника в товаристві, то можна сподіватися розбиття і нової групи.

Щось спільного і корисного годі нам сформувати, а це з тої причини, що наш нарід мало учений. А що мало учений, тому не розглядає справи, але по більшій части йде за намовою тих людей, котрі його у всілякий спосіб визискують і ведуть його на дорогу незгоди. Коли спізнають свої помилки, то вже по невчасі, а вкінці нарікають на всіх, і багато разів винують людей, зовсім невинних.

П. Середницький.

(Цікаво, як автор цього допису може доказати, що в нашім народі є більше таких людей, які не розуміють критики, як в инших народів. Цікаво знати, де й коли ця справа була розсліджувана. — Ред.).

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Бажаю якнайкращого розвитку У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Ілія Байдюк,
член від. 223 У. Н. Союза.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Минуло 25 літ, як у Рачестер зібралось кілька свідомих Українців і заснували перше Братство св. Йосафата, відділ 217 У. Н. Союза. Цього року це Братство відсвяткувало 25-літній ювилей свого існування при участи всіх Братств, Товариств і Сестрицтв. Рано відправлено Службу Божу, а по ній парастас за померших членів Братства. Вечером відбулось ювилейне свято в Малґамейдет галі, на яке прибули всі Братства, Товариства й Сестрицтва зі своїми прапорами точно в означенім часі.

Програма свята була така: Свято відкрив предсідник відділу, гром. Михайло Бінашевський, та привитав усіх присутних членів У. Н. Союза й гостей. Потім забрав слово місцевий парох, о. Василь Турула, котрий переповів розвій Братства від початку заснування аж до дня ювилею. В своїй промові зазначив, що Братство св. Йосафата було в Рачестер перше, яке дало початки існуванню парохії та українській церкві і взагалі українському життю в Рачестер. Братство це засноване 15. листопада 1908 року, а 1909 року взялось до зорґанізування української парохії та церкви. Заходом цього Братства повстала в 1911 році мала деревляна церковця під назвою українська греко-католицька церква св. Йосафата, а 1914 році заходом цього Братства закуплено велику мурherовану церкву, при якій і нині гуртується найбільше Українців та при якій розвивається громадсько - українське життя. Це Братство і до нині стоїть при церкві та підпомагає їй по своїм силам. З цього Братства вийшов теперішній голова У. Н. Союза, гром. Микола Мурашко. Опісля виступив церковний хор „Боян" та відспівав кілька народніх пісень під проводом п. Романа Дмитрова, а орхестра під управою п. Михайла Юркова відіграла кілька кусників. Гром. Іван Клодзінський відспівав кілька сольових пісень, до яких пригравала на пяні панна Юрків. Опісля виступили з українськими народніми танками: гром. Михайло Колданський і панна Анастасія Матковська.

Святочну промову виголосив головний фінансовий секретар-касієр У. Н. Союза, гром. Роман Слободян.

Він згадав у своїй промові про перші початки і розвій цього Братства, про його перші аплікації і просьби про приняття його до У. Н. Союза, та про заслуги Братства для У. Н. Союза і місцевої громади. Дальше переповів ціль і розвій У. Н. Союза та зазначив, що всі зібрані на отім ювилейнім святі повинні конечно старатися, щоби вписати всі діти української громади в Рачестер до У. Н. Союза, бо діти це наша будучність. Цілий маєток У. Н. Союза, це маєток наших дітей, членів Союза. По нашій смерти наші діти переберуть від нас провід і господарку та опіку над тим маєтком Союза. В своїй промові зазначив бесідник також і те, що У. Н. Союз дав велику допомогу своїм членам в теперішній безробітній, критичній хвилі. Бо тим членам грозила втрата членства, втрата запомог та втрата посмертної запомоги для родин у випадку смерти. У. Н. Союз, це наш сторож і опікун в критичній хвилі.

По промові гром. Слободяна наступив звіт фінансовий Братства, який здав секретар відділу Іванів. В своїм звіті передав фінансовий стан каси відділу наскільки це Братство причинилося за свій час існування для допомоги народним потребам і своїх членів та взагалі громади. Звіт Братства представляється ось так: На початку Братство мало 14 членів. Постепенно зростало, а нині має 212 членів дорослих і 84 дітей. Братство за час свого існування стратило 35 членів, котрі померли. За цілий час свого існування Братство мало загального приходу $90,534.44. Розходу мало $84,316.39. З того вислано до У. Н. Союза $52,394.90, на народні цілі видало $3,026.-70, на місцеву церкву $2,412.-10. Готівка в касі остається $3,742.73. Інвентар Братства варт $415.25. Загальний маєток відділу виносить $4,862.16.

По звіті фінансовім всі представники Братств, Товариств і Сестрицтв висказали свої бажання для Братства Йосафата, а це: Бр. св. о. Николая, Бр. Петра і Павла, відділи „Провидіня", Тов. Вільні Козаки, Тов. Запорозька Січ, Тов. ім. Тараса Шевченка, Сестрицтво Рожд. Пр. Богородиці, відділи У. Н. Союза і Тов. ім. Михайла Драгоманова, відділ У. Р. Союза. По зложенню желань і привитань церковний хор відспівав ще кілька пісень і свято закінчено національним гимном „Ще не вмерла Україна". По закінченню свята наступила забава і танки для всіх учасників аж до пізної ночі. Братство св. Йосафата почуваеться до милого обовязку подякувати Братствам, Товариствам і Сестрицтву за їх участь у святі ювилейнім, і всім тим, які брали участь у програмі свята, як теж усім гостям-учасникам, що причинились до звеличення цього ювилейного свята. Братсво св. Йосафата буде старатись по можности віддачитись усім учасникам за їх прихильність.

А. Іванів, секр.

Посли острівця Мельос (де знайдено славну статую Венери, що тепер є в париському Люврі) прийшли у Спарту просити помочі, бо наслідком поганого літа не мали досить харчів. Говорили довго й широко та дістали від спартанської влади таку поуку:

— Ми вас не розуміли на кінці, бо ми забули початок.

Посли пригадали тепер собі, як то Спартанці не люблять довгого говорення, тому їм перед очима вивернули порожній мішок. Потім Спартанці ввесь день постили, а те, що так заощадили, дали їм, щоби забрали собі та занесли до дому.

———:———

— Я дала тому молодому чоловікови тарілку зупи та десять центів.

— І він зїв цю зупу?

— Так.

— То він справді заслужив собі тих десять центів.

ВІДОЗВА

до Краянів з Микулинець, повіт Тернопіль.

Дорогі Земляки!

Старшина Кружка товариства „Рідна Школа" в Микулинцях (Східня Галичина, пов. Тернопіль) звертається до Вас з слідуючим проханням:

Населення нашого міста складається в більшости з Поляків і Жидів. Українці числять тут усього коло 380 душ, і то збіднілих купців і ремісників. Школа в нас виключно польська. Одинокою остоєю українського національного життя в нашому місті є одноповерховий дім читальні „Просвіти", в якому містяться читальня „Просвіти", тов. „Рідна Школа", тов. „Сокіл" і „Український Католицький Союз". Дім цей ми побудували тяжкими власними зусиллями і дорожимо ним наче найбільшим скарбом.

Однак лежить це нам на серці, що наші українські діти не мають змоги побирати шкільної науки в українській школі, бо звісно, що чужа школа викривлює душу нашої дитини намагається зробити з неї яничара. Цьому лиху постановили ми бодай частинно зарадити в цей спосіб, що приступаємо в літі ц. р. до заложення діточого садку для українських дітей передшкільного віку, до котрого то садку зголосилися 40 українських дітей з Микулинець і сусіднього села Волі Мазовецької. Призначена учителька буде в тім садку піклуватися нашими найменшими. Буде відповідними піснями і забавами впоювати в них любов до Бога й України і буде плекати в них духа стрілецької слави. В той спосіб хочемо охоронити наші діти перед шкідливом нам чужим впливом. Хочемо дати нашим найменшим виховання на вірних синів України.

Однак до завершення розпочатого нами діла не маємо фондів. Тому від імени наших найменших, від імени будучности нашого народу кличемо до Вас, Дорогі Земляки:

Поможіть нам в розпочатому нами ділі. Причиніться хотяйби найменшими лептами до удержання заложеного нами садку, а тимсамим дайте нам змогу виховати наших дітей на потомків гідних слави наших великих предків.

Жертви просимо слати на руки д-ра Миколи Фуртака в Микулинцях, або до:

Miss Pauline Greshczuk,
218 East 6th St., New York, N. Y.

Підписали: Кружок Рідної Школи й парохіяльний уряд.

ПРОТОКОЛ

з річного засідання головного уряду Українського Народного Союза, яке відбулося в днях 19 до 24 лютого 1934 року в домі У. Н. Союза під ч. 81—83 Гренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

(35)

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Гол. предсідник М. Мурашко відкрив збори в год. 9 рано та предложив на порядок дня, як першу точку, дискусію над звітом головних радних.

Контрольор Д. Капітула запитує радного Т. Шпікулу, чи він, як директор Виставового Комітету в Шікаґо, може сказати, коли комітет пришле ті мапи, які У. Н. Союз мав отримати.

Радний Т. Шпікула відповідає, що справа українського павільону є тепер у руках суду, а що мапи знаходяться в павільоні, то до укінчення процесу не можна ніякої річи з павільону забирати. Тимсамим і мапи є задержані. Як тільки укінчиться процес, тоді Союз отримає ті мапи.

Тому, що ніхто з головних урядників не голосився більше до слова в дискусії над звітом головних радних, то на внесення заступника гол. предсідника, В. Малевича, поперте заступницею гол. предсідника, М. Розоміло, принято ті звіти й одноголосно уділено всім радним вотум довіря.

На тім вичерпано точку дискусій над звітами головних урядників та приступлено до останньої точки нарад, а саме: Внесення й ухвали.

Справа злуки Союзів.

Головний предсідник предкладає присутнім до вирішення й переведення відповідної ухвали в такій справі: На початку біжучого місяця екзекутива У. Н. Союза отримала письмо від головної управи Українського Робітничого Союза з пропозицією скликати спільні наради урядів обох орґанізацій у справі виміни думок щодо злуки обох орґанізацій. Вислідом листування між обома орґанізаціями в тій справі були спільні наради, які відбулись 10 лютого 1934 р. в головній канцелярії У. Н. Союза. На нарадах були присутні члени екзекутиви і редактори обох орґанізацій. Беручи під увагу, що головна управа У. Р. Союза була уповноважнена своєю конвенцією такі переговори вести, а екзекутива У. Н. Союза ніякої ухвали від конвенції, чи то від головного уряду, не мала, то супроти цього наші наради мусіли бути не офіційного, а дискусійного характеру. В дискусії порушено майже всі важніші питання, які можуть виринути в звязку з пропонованою злукою обох орґанізацій і на тім покінчено ті наші перші наради.

Як поступити на будуче в тій справі, то про це ми повинні висказати наші думки з нагоди отсього річного засідання.

В дискусії, яка вивязалась над тою справою, забирали голос майже всі головні урядники, а підсумок думок, висказаних присутніми, був такий: Головний уряд У. Н. Союза вважає справу злуки обох орґанізацій справою великої ваги. Така злука моглаб відбитись додатньо не тільки на фінансовій і бизнесовій сторон самих Союзів, але вплинути також корисно на ціле громадянське життя нашої іміґрації. Зокрема та злука улекшилаб у великій мірі приєднування молоді до наших орґанізацій.

По вичерпанню дискусії на внесення контрольора Д. Капітули, поперте заступником гол. предсідника, В. Малевичем, і предсідником контрольної комісії, О. Е. Малицьким, порішено уповажнити головний екзекутивний комітет У. Н. Союза вести переговори в тій справі, з тим, що екзекутива при переговорах з У. Р. Союзом має мати на увазі збереження питомих прикмет і традицій У. Н. Союза.

Справа помічної редакційної сили.

В тій справі забирають слово наступні головні урядники:

Контрольор А. Пашук: Я є проти побільшення редакційного персоналу у „Свободі", тимбільше, що нема на це фондів. Теперішній склад редакції є вповні вистарчаючий.

Контрольор Д. Капітула: Я особисто не маю нічого проти заанґажування помічної редакційної сили, але заходить питання, звідки взяти грошей на її заплату.

Радний Г. Євусяк: Ґазета в нашій орґанізації є найважнішим чинником, а тому, коли навіть треба до неї доплатити, то цього не можна вважати втратою. Я є також за ощадність, одначе не там, де вона моглаб принести скорше шкоду ніж користь. Нам треба бизнесової розумної ощадности. А вже в ніякім випадку ми не можемо нарікати, що наша орґанізація не ведеться ощадно. Коли брати американські інституції під увагу, то переконаємося, що наприклад екзекутивний урядник якогось банку, який розпоряджає не більшими активами, як наша орґанізація, побирає річно нераз вищу платню, ніж наші всі члени екзекутиви накупу.

Редактор О. Ревюк: Колись „Свобода" виходила тільки три рази на тиждень, а мала більше редакторів ніж тепер, хоч вона є щоденником.

Предсідник контрольної комісії, О. Е. Малицький: З якого боку ми не гляділиб на ту справу, то для кождої розсудної людини, яка принаймні трохи визнається на редакторській праці, мусить бути ясним, що два редактори є замало для редаґування денника. Коли ще взяти під увагу, що майже ввесь тягар нашої громадської роботи спочиває на редакції „Свободи", коли ті редактори мають бувати на вічах, святах, маніфестаціях, концертах, лекціях і т. п., то ми не можемо поступити інакше, як признати потребу ще одної редакційної сили.

Завідатель „Свободи", П. Маційовський: Тут згадувано про дефіцит адміністрації „Свободи". Та ніхто не згадує про це, що на протязі останніх 4 років адміністрація „Свободи" заплатила У. Н. Союзови в формі ренту біля 27,000 дол., а крім того ще й заощаджений гарний гріш. Власне частину з тих ощадностей взято на покриття розходів, які цього року були вищі від приходів.

Фінансовий секретар-касієр Р. Слободян: Наш орган „Свобода" є лідером і мусить ним остатись. Отже коли заходить потреба їй помогти, то це зробити є нашим обовязком. Тут треба підкреслити цей факт, що адміністрація „Свободи" отримує тепер від Союза менше гроша, ніж це було колись. Колись У. Н. Союз платив „Свободі" 4,000 дол., а то й більше, а тепер платить тільки коло 3,500 дол. Сталося це через зменшення числа членів, які відпали в часах депресії, а також через ту ухвалу, на підставі якої звільнено від побирання і оплати „Свободи" членів нового роду обезпечення у віці від 18 до 24 року життя. На мою думку, річне засідання повинно перевести ухвалу, щоб У. Н. Союз платив „Свободі" якусь певну усталену квоту, без ріжниці на число членів.

В дальшій дискусії над тою справою забирають іще голос радні С. Слободян, І. Гузар, І. Лисак, та висказують свої думки щодо потреби додаткової редакційної сили, а на внесення заступника гол. предсідника, В. Малевича, поперте заступницею гол. предсідника, М. Розоміло, і радним А. Шаршонем, припоручено редакційній комісії наняти редакційну силу з місячною платнею 100 дол.

Внесення контрольора А. Пашука, щоби не збільшати редакційного персоналу, не прийшло під голосування, бо ніхто того внесення не попер.

На внесення контрольора Д. Капітули, поперте радним І. Ваверчаком, одноголосно ухвалено, щоб У. Н. Союз платив адміністрації „Свободи" за орган сталу місячну квоту 3,595 дол.

В справі поїздки редактора до Европи вивязалась дискусія, у висліді якої поставлено два внесення. Предсідник контрольної комісії, О. Е. Малицький, ставить внесення, а попирає рад. С. Слободян, щоби ту справу полишити до вирішення екзекутиві, з тим, що коли вирине потреба, що екзекутива вважатиме таку поїздку за оправдану, то тоді треба відповідно до цього поступити. Те внесення отримало 11 голосів. Внесення контрольора А. Пашука, поперте радним І. Ваверчаком, щоби в ніякім випадку не посилати редактора до Европи, отримало 7 голосів. Тимсамим внесення предсідника контрольної комісії перейшло більшістю голосів.

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принаймене один тиждень перед зборами.

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, щоби явилися на збори в дуже важній справі дня 6-го травня, в годині 1-ій пополудни. Ці члени, котрі ще не змінили своїх старих грамот на нові, повинні це зробити якнайскорше. Проситься членів попрацювати трохи в користь Союза, а то постаратися о нових кандидатів в члени. — П. Підлісний, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 96, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 6. травня, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній, 7 Карсон вул. С. С. Всі члени мають явитися, бо є важні справи до полагодження. Буде промовляти гол. заст. предсідника інж. Вол. Малевич в справі 40-літнього ювилею У. Н. Союза. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Коли член не заплатить своєї вкладки за травень, то за нього братська каса не буде посилати вкладки. Будемо принимати нових членів без оплати вступного і лікаря. Кождий член повинен привести хоч одного нового члена. Члени, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, повинні вписати на тім мітінґу. — Дмитро Василік, секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться 6-го травня, в гали парафіяльній, зараз по Сл. Божій. Просимо членів прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 5. травня, в годині 7.30 вечір, в гали де звичайно. Просимо членів явитися на означений час. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости. Члени, котрі ще не виміняли своїх старих грамот, нехай принесуть їх на цей мітінґ, бо чим скорше змінять, то ліпше для них. — І. Ґабрилович, предс.; С. Винярський, кас.; І. Ількович, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 5. травня, в годині 7.30 ввечір, в гали 72 Моріс вул. На ці збори мають явитися всі члени, бо є дуже важні справи до полагодження, а саме справа хорих членів, справа фінансова, та ще одна найважніша, це справа 40-літнього ювилею У. Н. Союза. На ці наші збори просимо всіх Українців нашої громади, які ще не стоять в рядах У. Н. Союза, а повинні стояти в них. Нехай зволять прийти на наші збори, а ми радо їм поможемо і дамо всі потрібні вказівки, як можна набути членство нашої української організації, У. Н. Союза, котрого Америка числить найбільшим і найбогатшим понад усі українські організації в Америці. Ще раз просимо всіх тих Українців, котрі хочуть мати забезпечення на випадок слабости, каліцтва, або смерти, хай громадно стануть в ряди У. Н. Союза, а він стане їм в помочі, як і іншим через останніх 40 літ існування ставав. Свій до свого! — В лучности сила! — М. Мельниченко, рек. секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 6. травня, в годині 2-гій пополудни, в Нар. Домі. Просимо всіх членів прибути на означений час, бо є багато важних справ до полагодження. — Н. Шпак, предс.; М. Кльован, кас.; Ю. Бурак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

RADIO.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В суботу, дня 5. травня, співатиме український мужеський хор „Бандурист" під проводом проф. Гната Палажія з радіової стації WNEW від години 8.30 до 9 вечером нові, досі не співані, твори нашого композитора Михайла Гайворонського.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОБУРН, Н. Й.

На допомогу Лемківщині.

На зборах Бр. св. о. Николая, від. 38 У. Н. Союза, вибрано в грудні 1933 р. Комітет допомоги Лемківщині. До Комітету ввійшли: Василь Нусь голова; Андрій Цабаль, касієр; Матвій Ґалянт, секр.

Комітет одержав листи і відозви з Лемківщини, від „Рідної Школи" в Сяноці й інших наших установ, в яким нам наші браття представляють просвітну, культурну і народню працю, яка ведеться по наших лемківських селах.

Комітет рішився піти з допомогою тій роботі й зібрати жертви підчас Різдва.

Заколядовано $102, які вислано до Сянока, на адресу д-ра Стефана Ванчишина, на лемківську „Просвіту".

Колядою занялись такі громадяни: В. Нусь, А. Цабаль, М. Ґалант, Т. Млинарчик, І.. Ґузеляк, А. Шемеля, П. Фалат, В Халанич, С. Чарнявський, І. Павлик.

Жертвували: по $2: о. С. Побуцький, С. Грабар; по $1: А. Шемеля, І. Ґузеляк, С. Мардзінський, Т. Млинарчик, С. Зановяк, І. Мардзінський, Тов. Запорозька Січ, А. Цабаль, А. Вільчинський, А. Дирдак, Й. Цінкевич, І. Муринка, В. Нусь, К. Боднар, Ю. Маркол, П. Намісняк, В. Перун, О. Баран, Н. Фецич, М. Гулик, М. Ґловацький, І. Баран (ст.), І. Намісняк, І. Комарницький, М. Ґалянт, І. Баран (мол.), Клюб св. о. Николая, І. Щербій, М. Курий, В. Довжицький, О. Дудич, П. Чупила, Т. Дякунчак, Т. Олійник, К. Базяк, М. Яхвак, Д. Федичканич, І. Сисак, Р. Н. Клюб; по 50 ц.: П. Цимбрак, А. Кахнич, І. Бакайса, І. Качуряк, А. Тира, І. Юрчак, А. Намісняк, П. Пілиняк, П. Періг, С. Іванца, С. Батько, П. Фалат, І. Каганяк, Я. Олійник, О. Горбаль, І. Дашівський, Д. Писарчик, Д. Скомський, І. Вінцентий, І. Гульчанський, М. Вільчинський, Е. Саварин, Л. Муринка, Д. Дусятинський, Д. Маслей, І. Дранчак, І. Тиханич, А. Баюс, Ю. Намісняк, П. Пишняк, Т. Мельник, О. Мільчаковський, Е. Стець, Р. Мозола, О. Сливка, Г. Олексів, О. Фалат, І. Дзибан, М. Кухта, А. Дзула, М. Дзула, В. Халанич, Т. Мардзінський, С. Чернянський, М. Рутчак, М. Лапай, Ю. Шкурат, Н. Боляк, В. Деревецький, М. Коваль, Н. Фромель, Т. Шалак, А. Бриндак, В. Пишняк, М. Мацичко, С. Андрашко,. В. Тарбай, Д. Севич, М. Саланський, О. Хованець, Т. Ждан, В. Лучка, І. Назарук, П. Шевчик, І. Коковський, Д. Хомік, Д. Полянський, Я. Підлипчак, А. Шварек, Ір. Шевчик, Г. Орищин, Г. Мулик, С. Мриґут, Д. Правак, В. Бурачок, В. Базарник, Т. Малець, Н. Лемко, Т. Бакалек, І. Базарник, Д. Слободяк, П. Сливка, К. Цпін, М. Ґутер, С. Паньківський, О. Потрепка, П. Лесик, А. Германович, І. Павлик, А. Бископ, І. Тарбай, Г. Смоляк, Т. Іванечко, Ю. Ґутер, Ю. Балащ, І. Станьчак, Т. Ротко, А. Рочий; В. Лепак 45 ц.; П. Питель 30 ц.; по 25 ц.: Н. Лапичак, М. Кец, І. Опришка, Д. Радіо, М. Зазуля, М. Вельґош, З. Куречка, М. Калітан, А. Жеребний, А. Біляк, В. Сидор, Й. Яворський, Н. Паньчак, П. Валевський, С. Майкович, П. Дурняк, Е. Цабаль, М. Фалат, Ю. Намісняк, О. Німець, М. Тарбай, Г. Митровка; С. Лапай, С. Михалечко, І. Тенорович, С. Пінчак, А. Кір, І. Кащак, П. Фалат, І. Зановяк, Т. Коваль, П. Дзибан, П. Неронський, С. Варян, В. Станьчак, О. Качмарчик, Т. Кльоб.

Комітет.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для голодуючих і на Рідну Школу.

Українське товариство „Просвіта" в Ню Йорку роздало всім своїм членам лісти до збирання жертв на допомогу голодом примираючого українського народу на Україні, загарбаній чужими наїзниками. Першу поміч з надісланих жертв висилаємо на голодуючу Гуцульщину, а то в сумі $25, а з фонду народнього, який існує при товаристві, $10 на Рідну Школу. Разом вислано через „Обеднання $35.

Уряд тов. „Просвіта" звертається з просьбою до тих членів, що не звернули своїх ліст, щоби постарались доручити разом з жертвами на найближчих зборах.

Іван Жовнір, предсідник;
Ілько Паликій, касієр;
Корнило Лучка, фін. секр.;
Микола Макар, рек. секр.

Д-р Г. Ґ. Скеґар.
Шікаґо, Ілл.

ЧИ НАШ КЛІМАТ ЗМІНЯЄТЬСЯ?

Колись у будуччині клімат Північної Америки стане знову тропічним, як це вже було колись в історії нашої землі. В той час знову появляться тропічні звірі в тропічних лісах Північної Америки, тропічні комахи у воздусі і кольорові риби в теплій воді.

Таке заповідає ніхто інший, як славний проф. Р. В. Чаней з каліфорнійського університету. Повна зміна наступить аж за яких 50 міліонів літ, каже проф. Чаней, але, що така зміна вже відбувається дуже повільно тепер, на це я маю докази, зібрані при ріжних обсерваціях на ріжних континентах.

Примірон, на берегах Тихого Океану, яких 100 міліонів літ тому панувала тропічна спека та росли тропічні ростини. Десь один міліон літ тому повстала тут ледова доба. Знайдено докази, що в Санта Барбара, Каліфорнія, була тоді така сама студінь, як тепер на Сибірі, або Алясці. Інші наукові розсліди дали докази, що такі самі зміни відбулися на берегах Атлянтійського океану аж до Флориди.

Безпечно можна сказати, що вершок зимна для Північної Америки вже минув. Тому ця країна знова вертається до горячого підсоння. Природні зміни приходять дуже повільно, але евентуально знову прийде до цього, що не буде тут ріжниці поміж літом і зимою. Всеж, мені здається, що як повернеться сюди тропічний клімат, то не повернуться вже великих розмірів ящірки, ані крилате гаддя, яке було таке завелике, як теперішні великі літаки. Та не повернуться вже й мастодони.

Читач напевно буде цікавий знати, відповідно до чого можна судити, що наш клімат постепенно зміняється на тепліший. На доказ можна взяти історію, записану людською рукою.

У старім Завіті (Біблії) все згадується про зимно, мороз, або сніг; в дійсности в Палестині за останніх 30 століть не було ні снігу, ні морозу.

Старинні Фенікійці торгували з полудневою Англією, але на північ не могли дістатися через мраку та леди.

Греки ненавиділи Боетіянців, бо вони вбиралися в овечі кожухи від зимна. Тепер у тій країні ростуть фіґи, оливки та помеґранати.

Римляни вважали північну Італію за країну, яка не надається на життя через велике зимно.

В Норвеґії, за часів Вікінґів, Балтійське море стояло замерзле та не надавалося до мореплавства.

В часах хрестоносців — за їх описом — було в Константинополю так зимно, як на півночі.

У Венеції замерзав „Великий Канал" і на леді справлювано „Зимовий карнавал".

В 15. століттю Єрастмус відвідував Анґлію і написав звідси листа, що Анґлія є зимніша, як Нідерляндія.

У 18. століттю Лондонці все пекли цілого вола на леді ріки Тамізи.

Колись до островів Шпіцберґен не можна було доплисти водою; тепер є стала комунікація пароходів, що привозить мягке вугля.

Отце є докази для ґеольоґів, що клімат зміняється.

Ґеольоґія відкрила, що великі зміни зимна і тепла відбувалися все, відколи повстала земля. Земля, що колись була покрита відвічними ледами, поволи тепліє. Але далеко передтим була земля в тропічному підсоню. Ґренляндія — тепер найзимніще місце на світі — колись мала пальми та великі папороти. Кольорові тропічні риби пливали в морю при берегах Ісляндії. Самий Лябрадор був горячий, як теперішня Куба, а Шпіцберґен міг би був бути Бермудою, або Вайкікі, як би був чоловік жив в тих часах. Але ці північні краї будуть ще мати свій давній тропічний клімат.

Не багато навіть освічених людей знають, що 100 міліонів літ тому на американському континенті росли ліси дерев, яких тепер ніде не можна подибати. Та хотяй ці ліси пропали, всеж ми добуваємо із землі добре запрезервоване листя з цих предавніх дерев. Порівнюючи це листя до теперішніх дерев, знаходимо, що воно більше подібне морфольоґічно до тропічних ростин (як дерев у Каліфорнії або Ореґоні) та було багато грубше і більше в обемі. Найближче подібний до тих старинних дерев дуб, який росте тепер в Коста Ріка і Ґватемалі.

Тепер приходимо до питання, що властиво є причиною кліматичних змін? Не легко на це дати відповідь. Можна припустити, що ріжність тепла, давана землі сонцем, або сама інсуляція нашої атмосфери, а потім зміни струй у воді і воздусі — все це може бути можливими, або додатковими причинами. Але що такі зміни відбуваються постійно, на це маємо такі незбиті докази, як примірон „вандруючі тропічні ліси" та вандруючі з ними тропічні звірі. Все це появляється там, де є відповідна вогкість і температура.

Колись прийдуть часи, що не буде треба журитися браком землі, палива, та поживи —бо буде цього всюди аж забагато. Люди будуть жити, неначе в раю сотки тисяч століть. І знов зацвитуть орхіди на північному бігуні, а в північних морях появляться кольорові риби. Але це буде такий старий вік, що навіть наші скалисті гори перегниють та розпадуться, а другі повстануть на їх місце — а життя буде йти безупинно й вічно!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ. (99).

Copyright, 1932, by Edgar Rice Burroughs, Inc. Distributed by United Feature Syndicate, Inc.

Тарзан знову приступив до стіни під отвором. Кілька хвилин опісля всі троє вже стояли на противній стороні муру. Їх свічки освітили вузький прохід, котрий, видно, був уживаний багато пізніше, ніж ці проходи, якими вони прийшли до мешкання Кальфастобана.

Стіна напроти них була збудована з грубих дощок. „Це прохід, збудований здовж стіни кімнати, обложеної деревом", шепнув Комодофльоренсаль. „Тут мусить бути в стіні якийсь тайний отвір, котрим можна пройти до наступної кімнати". Вони повзли здовж проходу, наслухуючи уважно.

„Зуантроль — дурень і заслужив собі на те, щоби вмерти", сказав жіночий голос. „Але мій шановний батько, король, ще більший дурень. Він убе Зоантроґаґа, а з ним секрет, як наших жовнірів робити велицанами. Якби були дозволили мені купити цього Зуантроля, то він не був би втік".

„Це говорить княжна Джанцара", шепнув Тарзан князеви Комодофльоренсалеви. „Це дочка короля Елькомоельґаґа, котру ти хотів піймати та з котрою ти хотів оженитись. Ось мав би ти чимало клопоту!" „Це був би мій обовязок з нею женитися", сказав Комодофльоренсаль.